

3

OSMANLI ARAŞTIRMALARI

III

Nesir Heyeti — Editorial Board

HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ

HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES

III

İstanbul - 1982

Andrew C. Hess, *The Forgotten Frontier: A History of the Sixteenth-Century Ibero-African Frontier*, The University of Chicago Press, 1978 + 278 sayfa, 4 harita, 5 resim.

Osmanlı İmparatorluğunun denizcilik tarihi ve yayılması ile ilgili çalışmalarından tanıdığımız Amerikalı tarihçi Dr. Hess, yukarıda adını verdiğimiz kitabıyla Osmanlı tarihi çalışmalarına önemli bir katkıda bulunmuştur. Pekçok ülkede modelleri verilen, Türkiye'de ise henüz uygulanmamış bir sınır tarihi ile karşımıza çıkan Andrew Hess, bir zamanların ünlü sınır topraklarının, yani Hıristiyan İberik yarımadası ile Müslüman Kuzey Afrika dünyalarının 16. yüzyıl içindeki şekillenmelerinden söz ederken, iki Akdeniz medeniyeti arasındaki ilişkileri ayrıntılarıyla anlatmıştır: «Akdeniz dünyasının farklı, kesin belirlenmiş kümelere ayrılışını, 16. yüzyıl tarihinin konusu» olduğunu ileri sürerken, tanınmış Fransız tarihçi F. Braudel'in teorisinden farklı bir yaklaşımla konusunu işlemiştir. Hess, temelde kronolojik metotla 15. yüzyıldan 17. yüzyıl başlarına kadar gelmiş, ancak tahlilden hiç ayrılmamıştır; İspanya Müslümanları, Kuzey Afrika Müslümanları, İspanya ve Osmanlı deniz imparatorlukları karşılıklı etki ve tepki formülü içinde incelenmişlerdir.

Dr. Hess'in İspanyol, Portekiz ve Osmanlı kaynaklarına ve konusuyla ilgili literatüre hakim olarak işlediği bu çalışma, Osmanlı Akdeniz dünyasının bilinmeyen pekçok tarafını aydınlatmakta, yeni araştırmalar için ışık tutmaktadır. Belki okunması kolay olmayan bir üslup, ama tahlil ve bütünleştirmenin güzel bir örneğini vermiştir.

Salih Özbaran

Yahyâ b. Ebu es-Safâ b. Ahmed, *El-Menâzilü'l-Mehâsiniyye fî'l-Rihletî'l-Trablusiyye* (Mehâsini'nin Trablus-Şam seyahat-nâmesi), Giriş ve açıklamalar ile yayınlayan: Muhammed Adnan Bakhit, Dârü'l-Âfâki'l-Cedide yayınevi, Beyrut 1981, 158 sahife.

El-Mehâsini adı ile meşhur olan Yahyâ b. Ebu es-Safâ XVII. yüzyılda Suriye'de yaşamış bir yazardır. Şeyh Ahmed b. Muhammed el-Mukri et-Tilimsâni (ölm. 1041/1632)'den icâzet-nâme almış, bir süre Beyrut ve Trablus-Şam'da dolaşmış, nihayet Şam'da Emeviyye Camii yanındaki el-Gazâliyye medresesinde müderrislik etmiş, 1643'de ölmüştür.

El-Mehâsini'nin Trablus-Şam'a gidişine sebep, Şam'dan oraya tayin olunan defterdar Murad Efendi'dir. Bu zat tarafından davet olunduğundan 26 Kasım 1638 (19 Receb 1048)'de Şam'dan ayrılıp Barâda Ovası, Sergaye, Bilitâr, Tiybe köyleri ve Baalbek üzerinden 14 Aralık 1638 (7 Şaban 1048)'de Trablus-Şam'a gelmiş, Murad Efendi tarafından kabul edilerek sarayında misafir edilmiştir. Bir süre bu şehirde kaldıktan sonra onun Trablus-Şam vilâyetine bağlı muhtelif şehir ve kasabaları dolaştığı, olaylar hakkında bilgi topladığı, nihayet 17 Mart 1639 (12 Zilkade 1048)'da tekrar Şam'a döndüğü anlaşılmaktadır.